

Korntvisten

28.04.2013

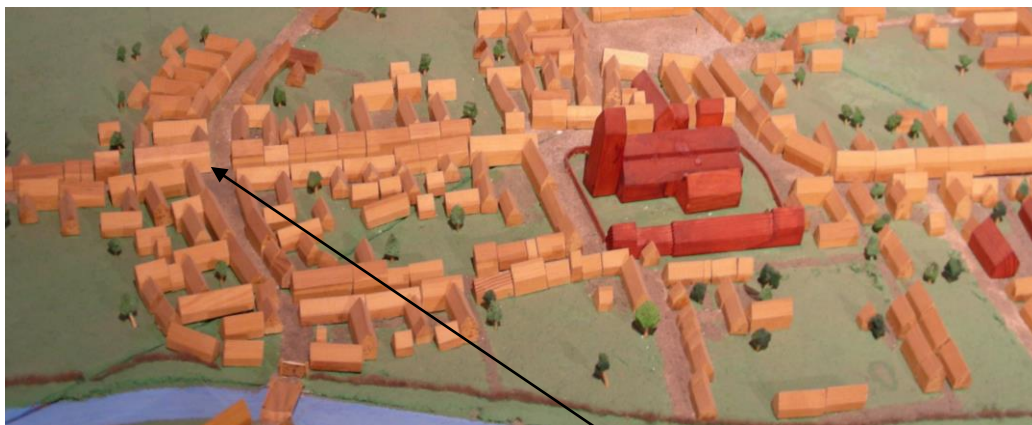
I marts 1659 blev Abel Schrøder og Næstveds andre snedkere befalet at reparere byens pramme, det ville de få 80 sølvdaler for. Det var Palmesøndag og snedkerne ønskede at vente til om mandagen, men den gik ikke og Svenskerne tvang dem "med hug og slag" i gang. Prammene førte Svenskerne derefter bort med magt og snedkerne blev kun betalt 20 sølvdaler for arbejdet.

Under krigen kom borgerne i Næstved til at mangle mange ting bl.a. Salt, humle og jern. Den 26. juli 1659 sluttede Næstveds borgmester Peder Seyersen og rådmændene Rasmus Christensen, Jens Andersen Aalborg og købmændene Johan Korf og Zakarias Hansen m.fl. en kontrakt som gik ud på at borgerne skulle levere Sveriges krone 1500 tdr. rug, byg og malt på betingelse af at Svenskerne leverede salt, humle og jern til byen. Kontrakten var underskrevet af den Svenske proviantmester Schor som var den der skulle levere varerne.

Kort efter kom et stort skib "Den rejsende mand" til Karrebæksminde læsset med 400 tdr. salt. Saltet var til Næstved og meningen var at skibet så skulle losses med de 1500 tdr. korn fra Næstved. Men da Svenskerne havde stjålet alle prammene kunne saltet ikke losses fra skibet. Efter at have ligget i Karrebæksminde i 14 dage sejlede skibet til Stubbekøbing hvor saltet blev solgt.

Det meste af vinteren gik uden at byen fik samlet kornet, fordi de nok ville trække det så længe som muligt og fordi de heller ikke havde fået den lovede mængde salt, humle og jern. Men i marts 1660 kom ordre fra Svenskerne om at kornet skulle leveres ellers ville nogle af borgerne blive henrettet. Den 7. marts udarbejdede borgmesteren Peder Seyersen, rådmænd Rasmus Christensen og købmændene Johan Korf, Hans Hornemann m.fl. et mandtal og en takst over hvor meget korn hver borger skulle aflevere. Jens Andersen Aalborg var ikke med til denne beregning da han var sejlet i sin skude fra Karrebæksminde til København allerede den 5. marts. 190 borgere skulle aflevere korn, og det var bestemt at Jens A.A. skulle aflevere 28 tdr.

Kornet blev lagt på købmand Jørgen Eggertzes loft, under den Svenske proviantmester Jost Ernst Behrs "laas og lukke". Det viste sig siden at være en fejl. Borgmesteren skulle selv have fået nøglen. Kornet skulle ligge på loftet indtil byen fik det aftalte salt, humle og jern.

Eggertzes gård lå på hjørnet af Kindhestegade/Møllegade

Den 26. maj blev der sluttet fred mellem Danmark og Sverige. Svenskerne havde ikke opfyldt deres del af kontrakten fra den 26. juli året før, og nu lå kornet på Jørgen Eggertzes loft.

Snart efter skete der noget som byens borgere blev temmelig harme over. Først i juli gav den Svenske proviantmester ordre til at 801 tdr. af kornet skulle leveres til Jens Andersen Aalborg og nogle mindre mængder til nogle andre, f.eks. fra Vordingborg. Jens A.A. var først kommet tilbage fra København den 8. juni og havde nægtet at give de 28 tdr. som var den andel han havde været pålagt at aflevere til de 1500 tdr.

De 801 tdr. korn blev afleveret på befaling af den Svenske proviantmester og kørt til Jens A.A. gård på hans egen vogn og 3 bøndervogne fra Gisselfeld. Det tog 3 dage.

Den 15. juli, på vegne af 12 borgere, tog 3 mand til Jens A.A. og spurgte ham om hvilken myndighed han havde til at bemægtige sig borgernes korn uden deres vidende. De bad han fremvise de fuldmagter der gav ham lov til at tage kornet. I modsat fald håbede de at han ville betale det. Jens A.A. svarede at han havde betalt noget af det, og givet sin håndskrift på resten. Det han ikke havde betalt ville han hellere betale borgerskabet dersom de kunne få det med lov og ret, end til deres fjender.

Det svar var de 12 borgere ikke tilfredse med, og samme dag fik de byfogeden, på den kgl. Majestæts og rettens vegne, til at beslaglægge kornet, så der ikke "skete" noget med det.

Prokurator
Mogens Rasmussen

Borgerne valgte nu prokurator Mogens Rasmussen til at varetage deres sag.

Den 26. juli sendte 20 borgere en skrivelse til de Danske Kommissærer som forklarede sagen. At borgerne under trussel af henrettelse havde samlet de 1500 tdr. korn til Svenskerne mod at få salt, humle og jern. Kontrakten var ikke opfyldt da krigen sluttede og nu havde Jens A.A. understaaet sig den største del af kornet. De havde derfor begyndt proces imod ham. Kommissær Jørgen Friis svarede d. 30. juli at han ikke vidste andet end at de skulle have betaling for deres korn.

Imidlertid havde prokurator Mogens Rasmussen på borgerskabets vegne stævnet Jens A.A. til at møde på Bytinget d. 30. juli 1660 for at høre vidner og svare på spørgsmål om kornet. Div. dokumentation blev fremlagt, bl.a. kontrakten fra juli 1659 og Kommissær Jørgen Friis' svar, som kom samme dag. Jens A.A. protesterede mod stævningen og ønskede 3 ugers henstand, så ville han komme med et svar. Byfogeden dømte at beslaglæggelsen skulle stå ved magt.

Mogens Rasmussens argument var at Jens A.A. havde bemægtiget sig kornet skønt han godt vidste at byen intet vederlag havde fået derfor, og at han derfor skulle betale 2 rdl. pr. tdr. inden 15 dage eller give pant i sit gods og formue, samt betale sagens omkostninger. Jens A.A. svar var et spørgsmål til prokuratoren, om nogen af borgerskabet havde nøgle til loftet på Jørgen Eggertzes gård hvor kornet var, siden han var beskyldt for at tage borgerskabets korn. (Det havde de ikke). Mogens Rasmussen svarede undvigende "at

det var borgernes korn". Jens A.A. svarede at han havde fået det udleveret af den Svenske proviantmester Behrs.

Byfogeden dømte så Jens A.A. til enten at aflevere kornet tilbage, eller betale for det. Desuden skulle han aflevere det korn som skulle have været hans del af beregningen og betale sagens omkostninger.

Jens A.A. var mildest talt ikke tilfreds med dommen og i oktober stævnedes han sine anklagere til Bytinget. Bl.a. var han utilfreds med den beregning som borgmesteren, Rasmus Christensen og flere andre havde lavet i marts 1660. Altså deres beslutning om hvem og hvor meget de enkelte borgere skulle aflevere af korn til de 1500 tdr.

Prokurator Mogens Rasmussen protesterede mod dette, men Jens A.A. svar var, at det blot var for at tjene til sagens oplysning.

Mogens Rasmussen påstod at når Jens A.A. udtalte at han havde købt de 801 tdr. fra Svenskerne var denne handel i strid mod den sidste kgl. Resolution der lød således: Dersom nogen har brugt købmandskab med fjenden om korn og andet forråd, som var indsamlet af landet, og som ellers havde burde blive os og andre, som havde mistet det, til bedste, skal der derudi efter sagens beskaffenhed dømmes, hvad ret kan være".

Jens A.A. svarede at hverken Rasmus Christensen, Mogens Rasmussen eller nogen af borgerne skulle kunne bevise, at der var gjort noget forbud på det korn som lå under Svenskernes lås på Jørgen Eggertzes loft. Ligesom de ikke kunne bevise at de havde ladet ham vide at dette korn ikke måtte sælges af Svenskerne. Rasmus Christensen svarede, at Jens A.A. ikke var noget barn, men en øvrighedsperson, der selv havde underskrevet kontrakten og kendte dets indhold, og at det ikke var Svenskerne men Jens A.A. selv der havde bortført kornet. Når Jens A.A. foregiver at ingen har klaget over at kornet blev ført bort er det urigtigt; thi hele borgerskabet klagede straks derover og klager endnu.

Anklagede
Jens Andersen Aalborg

Anklager
Rasmus Christensen

Så stævnedes Jens A.A. den Svenske proviantmester Behrs til at møde på Bytinget.

Mogens Rasmussen stævnedes Jens A.A. til bytinget den 3. dec. angående hans påstand om at ingen borgere havde klaget over at han havde taget kornet. Her fremlagde prokuratøren så en skriftlig ed fra 22 borgere hvori de sagde at det var urigtigt hvad Jens A.A. påstod: da borgerne så at Jens A.A. søgte sin egen profit og deres ruin sendte de to mænd til ham, gjorde arrest hos ham og bad Kommissær Friis om hjælp. Jens A.A.

sendte hans tjener til at vidne, at da han havde hentet kornet fra loftet vidste han ikke at det var imod borgernes ønsker, og havde handlet som en ærlig mand. Pengene havde han givet til den Svenske proviantmester, som kunne have solgt det til hvem som helst, og derfor mente han ikke at han havde handlet imod den kongelige forordning.

Vidne
Hans Hornemann

Vidne
Johan Korff

Den 14. januar 1661 er de igen i bytinget. Jens A.A. ville have bevidnet rigtigheden af en kopi af den kvittering som rådmændene Rasmus Christensen og en anden havde givet den Svenske proviantmester den 26. juli 1660 da Behr havde tilbageleveret den oprindelige kontrakt fra juli 1659. Andre sådanne kontrakter blev også nævnt, bl.a. om 1000 tdr. kontributionskorn. Han gentog at han mente at han havde købt kornet af Svenskerne i fredstid. Da kongen havde givet Svenskerne tilladelse til at udføre af landet det korn som de havde erhvervet, kunne de sælge det til hvem som helst eller lade det kaste i sandet eller på gaden som de nu lystede. Rasmus Christensen undrede sig meget over at Jens A.A., kunne tage af byens korn efteri han selv var en øvrighedsperson og pligtig til at befordre byens og borgernes gavn og bedste i stedet for at omgås fjenderne, "Byen og fattige folk til stor skade", hvoraf kan ses med hvilken samvittighed han betjener sin bestilling. Til det svarede Jens A.A. at han aldrig havde givet Svenskerne anledning til at lægge skat eller ligne korn på borgerne.

Rasmus Christensen sagde at skønt den Svenske proviantmester havde modtaget kornet havde han ikke lov til at sælge det før han selv havde betalt for det. Jens A.A. svarede at hvis borgerne kunne bevise med Schors underskrift, at han havde lovet dem betaling for kornet, ville han betale for de 801 tdr. Rasmus Christensen fremlagde straks kontrakten fra juli 1659 med Schors underskrift. Hermed havde Jens A.A. egentligt dømt sig selv.

Imidlertid var der også kørt sager mod de andre som havde købt nogle af de 1500 tdr. korn, og en af dem ansøgte nu Kongen om, at en kommission skulle dømme mellem ham og Næstveds borgere om korntvisten. Så den 14. februar 1661 mødte Rasmus Christensen og nogle stykker mere op på borgmester og råds vegne, Mogens Rasmussen på borgerskabets vegne og Jens A.A. som faktisk nu var blevet Næstveds borgmester til møde hos Kommission i København.

Argumenterne bliver igen lagt på bordet. Nu sagde Jens A.A. at han havde betalt for kornet til Wrangels Inspektør Johan Hybner, som på sin bortrejse fra Sjælland blev ihjelskudt en mils vej fra Næstved på vej til Vordingborg den 10. juli 1660. Ingen skulde derfor overbevise ham om, at han på uærlig måde havde købt korn, idet det han havde købt var kontributionskorn.

Der var nemlig en anden kongelig forordning der sagde at det, som var givet Svenskerne i kontribution og siden købt af dem, burde ikke tilbagefordres af første ejermand, men høre den til som havde købt det. Derfor burde borgerne sørge for at få betaling af Svenskerne som de havde leveret det til. De kunne jo have fået de 400 tdr. salt hvis de ville have haft det. Så dommen han havde fået burde være magtesløs og ikke komme ham til skadelidelse på nogen måde. Mogens Rasmussen fremlagde endnu engang borgernes version og præciserede at Wrangels inspektør intet havde med kornet at gøre. Han fremlagde alle dokumenterne.

Det fortsætter ind i marts, og endnu engang ender det med, for Jens A.A. vedkommende, at dommen stadfæstes. Kommissionen turde imidlertid ikke dømme den anden i sagen da han havde på det tidspunkt henvendt sig til kongen. Derfor havnede sagen om de 1500 tdr. korn i højesteret.

I et kongeligt åbent brev den 12. september 1661 stod at Jens A.A. skulde deponere i bytinget så mange penge som Kommissionen havde dømt ham til at betale for de 801 tdr. korn. Han ansøgte så Kongen om at blive fri for at gøre dette da han nu havde "bedre oplysninger og beviser i sagen". Kongen gav ham den 2. oktober 1661 lov til dette.

Højesteretsdommen i denne sag kendes ikke. Vi må håbe at Næstveds borgere fik deres penge.

Kilde: Næstved købstads historie IV ved Rasmus Nielsen